

لامه‌رکه‌زی کارگیری له‌نیو ململانی

سیاسیه‌کانی هه‌ریمی کوردستاندا

10-05-2020

نوو سه‌ره‌کان

ناوه‌ندی لیکولینه‌وهی رووداو

کورته : لامه‌رکه‌زی کارگیری به‌یه‌کیک له باشترين و هه‌ره پیشکه‌وتوروترين سیسته‌مه‌کانی به‌ریووه‌بردن له چوارچیوه‌ی ده‌ولهت داده‌نریت. ئه‌گه‌ر به‌ته‌واوی بچه‌سپیت ده‌توانی بمانخاته سه‌ر سکه‌ی حوكمیکی ره‌شید که تییدا ده‌سه‌لات له‌نیوان ناوه‌ند و يه‌که کارگیریه خوجییه‌کاندا شوّر ده‌بیته‌وه و ده‌توانی دادپه‌روه‌ریه‌کی راسته‌قینه له به‌ریووه‌بردنی ولاتدا بچه‌سپیت.

د.هه‌لهمت غهرب-

راویزکار له ناوهندی لیکولینه‌وهی رووداوا

دهستپیاک

لامه‌رکه‌زی کارگیری به‌یه‌کیک له باشترين و هه‌ره پیشکه‌وتووتن سیسته‌مه‌کانی به‌ریوه‌بردن له چوارچیوه‌ی دهوله‌ت داده‌نریت. ئه‌گه‌ر به‌ته‌واوی بچه‌سپیت ده‌توانن بمانخاته سه‌ر سکه‌ی حوكمیکی ره‌شید که تیبدا ده‌سه‌لات له‌نیوان ناوهند و يه‌که کارگیری‌یه خوجیه‌کاندا شور ده‌بیته‌وه و ده‌توانن دادپه‌روه‌ریبه‌کی راسته‌قینه‌له به‌ریوه‌بردنی ولاتدا بچه‌سپینیت. هه‌لبه‌ت لیره‌دا دوو‌چه‌مک که تاراده‌یه‌ک لیک نزیکن تیکه‌ل ده‌کرین ئه‌پیش چه‌مکی لامه‌رکه‌زی سیاسی و لامه‌رکه‌زی کارگیرین. يه‌که‌میان بریتیبه‌له دابه‌شکردنی هه‌رسن ده‌سه‌لاته‌که‌ی ده‌وله‌ت له‌نیوان هه‌ریمی کوردستان و يه‌که کارگیری‌کاندا له‌پاریزگا و ئیداره خوجیه‌کان که له ياسای ده‌ستوریدا به‌فیدرالی ناو ده‌بریت. هه‌رچی تایبیه‌بیت به چه‌مکی دووهم که لامه‌رکه‌زی کارگیری‌یه، بریتیبه‌له دابه‌شکردنی به‌شیک له ده‌سه‌لاتی ده‌وله‌ت که ده‌سه‌لاتی جیبه‌جیکردن له‌نیوان ناوهند و يه‌که کارگیری‌کاندا له‌پاریزگا و يه‌که ئیداره خوجیه‌کاندا. ئه‌وهی له‌هه‌ریمی کوردستان به‌گشتنی و ئه‌نجوومه‌نی پاریزگا‌کان داوايده‌که‌ن بریتیبه‌له لامه‌رکه‌زی کارگیری‌یه سیاسی. لیره‌دا تیشكیکی ياسای ده‌خه‌ینه سه‌ر دوختی سیسته‌می کارگیری‌یه له‌کوردستان و له ژیز روشنایی ياسا به‌رکاره‌کاندا باسی لیده‌که‌ین.

دوختی هه‌ریمی کوردستان له‌رووی کارگیری‌یه‌وه

سیسته‌می کارگیری‌یه له‌هه‌ریمی کوردستاندا به ياسایه‌ک ریکخراوه که ياسای ژماره(3)ی سالی 2009ی هه‌موارکراوه و لسه‌ر بنه‌مای دابه‌شکردنی ده‌سه‌لاته کارگیری و داراییه‌کانه له‌نیوان ناوهند و پاریزگا‌کاندا له‌سه‌ر هه‌مموو سیکته‌ره‌کان، جگه‌له چه‌ند سیکته‌ریکی دیاريکراو که ته‌نیا حکومه‌ت لیيان به‌رپرسیاره. ئه‌گه‌ر بگه‌ریبینه‌وه بو خودی ياساکه و خویندن‌هه‌یه‌که ياسایي بوبکه‌ین، ده‌بینین ووهک ئه‌وهه‌یه له مادده (5)دا هاتووه پره‌نسیبی لامه‌رکه‌زی تیبدا چه‌سپاوه. جگه‌له‌وه، کۆمه‌لئیک هه‌ولی دیکه‌ی سیاسی له‌کوردستاندا بو چه‌سپاندنی زباتری دراوه، به‌لام ته‌واو نه‌کراوه. ئه‌وه پرسه، هه‌ر له بپاریزگاکردنی هه‌لبه‌جه و دروستکردنی ئیداره سه‌ر به‌خوکانی راپه‌رین و گه‌رمیانه‌وه بگه، تاواهه‌کو ئه‌وه ده‌سه‌لاته کارگیری و دارایانه‌ی دیکه‌که له‌لایهن و هزاره‌تاهه‌کانی دکومه‌تی هه‌ریمی کوردستانه‌وه به‌گشتنی و هزاره‌تی ناوخووه به‌تاپیه‌تی دراونه‌تة پاریزگا‌کان و سه‌ر رۆکی يه‌که کارگیری‌یه خوجیه‌کان، هه‌ممووی به مه‌بستی چه‌سپاندنی ئه‌م پره‌نسیبی له حوكمرانی کوردستاندا بووه. له‌چوارچیوه‌یه‌که ياسایي و هه‌ندیجاریش واقعییدا، هه‌مموویان به و ئاراسته‌یه بونون که ده‌سه‌لات له‌دستی مه‌رکه‌زدا له هه‌ولیز کونه‌بیته‌وه به‌لکوو بو خواره‌وه شوپریکریت‌هه. کرفتی سیسته‌مکه له‌کوردستاندا ئه‌وهه‌یه که پاریزگا‌کان داواي ده‌سه‌لاتی جیبه‌جیکردنی زياتر ده‌که‌ن بو جیبه‌جیکردنی پرۆزه ستراتیزیه‌کان له چوارچیوه‌یه خوجیه‌کان، هه‌ممووی به مه‌بستی چه‌سپاندنی که‌مترين چاودبیری و گه‌رانه‌وه بو مه‌رکه‌ز تیبدا بیت. ئه‌مه‌ش پییده‌هط‌وتريت (عدم ترکیز ئیداري) و اته دورکه‌وتنه‌وه له چاودبیری کارگیری که کاري حکومه‌تله له‌سه‌ر دامه‌زراوه‌کانی له‌پاریزگا و يه‌که خوجیه‌کانی دیکه‌دا. ئه‌مه‌ش لادانه له خودی پره‌نسیبی‌که، چونکه بة‌بن چاودبیری‌کی کارطئیری له ناوه‌ندوه، هه‌میشه ترسی خراب به‌کاره‌تینانی ده‌سه‌لاته‌کان له ئارادایه. بو چاره‌سه‌ری ئه‌وه دوخته، سئ هنگاواي زور گرنگ بو شورکردن‌هه‌یه زباتری ده‌سه‌لاته‌کان هه‌ن که پیوسته له داهاتوودا ره‌جاوبکرین:

يه‌که‌میان: بریتیبه‌له‌هه‌مواري ياسای ژماره (3)ی سالی 2009ی هه‌موارکراوه له په‌رله‌مانی کوردستان، به‌جۆریک که به‌روونی ئه‌وه ده‌سه‌لاته ئیداري و دارایانه ديارېيکات که پیوسته بو پاریزگا‌کان شوپریکرینه‌وه.

دووه‌میان: پیوسته ياسای پاریزگا‌کان ووهک ئه‌وهه‌یه هه‌موو هه‌لپه‌یه ئه‌وهه‌یان بیت ته‌نیا ده‌سه‌لاته کارگیری و ياسایي و داراییه‌کان له‌ده‌ستئ ئه‌نجوومه‌نی پاریزگا‌کاندا بیت به‌لکو، پیوسته له‌لوشوه بو يه‌که کارگیری‌یه خوجیه‌کانی دیکه‌له قايمقاميه‌ت و ناديه‌کان شوپریکرینه‌وه. هه‌رووه‌ها په‌له بکريت له دروستکردنی ئه‌نجوومه‌نی قه‌زاو ناديه‌کان به‌جۆریک له‌چوارچیوه‌یه پره‌نسیبی لامه‌رکه‌زی کارگیریدا، دادپه‌روه‌ری زياتر بچه‌سپینیت.

سینیه‌م: ئه‌نجوومه‌نی پاریزگا‌کان ماوهیان به‌سه‌رچووه و ده‌مئیکیشە هه‌لپه‌یه جئیه‌جیکریت، نابن پاریزگا‌کان هه‌موو هه‌لپه‌یه ئه‌وهه‌یان بیت ته‌نیا ده‌سه‌لاته کارگیری و ياسایي و داراییه‌کان له‌ده‌ستئ ئه‌نجوومه‌نکان به‌نیزريت و هه‌لپه‌اردنیکی نوي به‌پی ياساکه ئه‌نjamبدريت و ئه‌وه بؤشایيچه چاودبیری‌یه له قه‌زاو ناديه‌کاندا هه‌یه پریکرینه‌وه، چونکه ناکريت تو داواي لامه‌رکه‌زی بکه‌ی بو پاریزگا و ئه‌نجوومه‌نی پاریزگا‌کان

چربکرینه وه و يه که کارگیپریيە کانی دیکه به کرده وه هیچ ده سه لاتیکیان نه بن و لههه مان بازنهدا بس وربرنه وه که گرفتی شوپکردن وه وی ده سه لانه له ناوهند وه بو يه که کارگیپریيە خوجیتیه کانی دیکه.

گرفتی پاریزگای سلیمانی لامه رکه زییه یان نا؟

له راستیدا پرهنسیپی لامه رکه زی کارگیپری و چه سپاندنی، يه کیکه له بنه ما گرنگه کانی دوکمپانیه کی ره شید و دیموکراتی له ولاند. له ههه مانکانیشدا ئهگه رهوریاپیه و مامه لهی له کهل نه کریت مه ترسیداره، چونکه له وانه یه سه رئنة نجام بیتیه هوی هه لوه شانه وی قهوارهی سیاسی هه ریممی کوردستان. ئه وهی لزرةدا گرنگه ئاماژه پیپکهین ئه وهیه که نابن ئهم پرسه وهک ده سکه وی سیاسی سهیر بکریت و بو ده سکه وی سیاسی لی بروانیت، به لکو ده بن بهمه بستی خزمه تی زیاتری ناوجه جو را وجو ره جوگرافییه کان بیت. هه رچیش تایبیت بیت به وهی له سلیمانی ده گوزه ریت، خه ریکه پرسه که به ره و ئاقاریکی دیکه ده بات. خلک واتیگه پشت وو و تىدھگه پیندریت که ته نیا سلیمانی گرفتی لامه رکه زی هه به، به لام له راستیدا گرفته که سه راتاسه ربیه و په یوهند بداره به ته او وی پاریزگا کانه وه نه ک ته نیا سلیمانی. به لام ئه وهی سلیمانی رههندیکی سیاسی و هرگرتو و واهه ستی پىدھکریت که شه ریکی سیاسی بیت وهک له وهی خه میکی گه ورهی ئیداری بیت. ئه وهش بهه وی ئه وهی که ته نیا له کاتی قه باران و گرفته سیاسی بیه کاندا ئه م بابه ته دهور زېنریت. ئهگه ره و تیگه پشت و تیزه بن که کاتی خوی رهوانشاد نهوشیروان مسنهفا بهمه بستی شوپکردن وهی ده سه لات له مه رکه زه وه بو يه که کارگیپریي خوجیتیه کان خستیه روو، ده توانيں بلىن پرۆزه یه کی جدی و گرنگی سه راتاسه ربیه و ئامانج لی خزمه تکردنی ناوجه دووره ده ست و يه که کارگیپریي بچو وکه کانه. به لام ئه وهی ئیستا بانگه شهی بو ده کریت زیاترمۆركی ململا نی سیاسی و هه وولی ده سنگرتی هیزیکی دیاریکراواهه به سه ره ئیداره و دارای پاریزگای سلیمانیدا.

به شیکی گرفتی پاریزگا کان به گشتی و سلیمانی سیاسی بیه و په یوهندی به ململا نی نیوان پارتی و يه کیتی وهیه له پرسی به ریوة بردنی کوردستاندا. به شیکی بشی په یوهندی به دو خی يه کیتی دواي کونگره و هة یه و ئه و دوورکه وتنه وهی له نیوان پارتی و يه کیتیدا دروستبووه. يه کیتی ده بیه وی لام ریگه بیه و طوشار دروستبکات و پارتی ناچاربکات مامه له له کهل دو خی نوی بکات. سه رباری ئه وهی ده بیه وهش به پارتی بلىن که يه کیتی دواي کونگره يه کیتی بیه کی دیکه بیه و چیز ده سته مۆ ناکریت، چونکه به شیکی سه رکرده کانی ئیستای ئه و حیزه باوه ریان وايه که يه کیتی هه میشه له پاشکوی پارتی وه سیاسه تی کردووه.